

Original Article

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัญหาการใช้ยาในผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลสระบุรีโดยกระบวนการ Medication Reconciliation

สุปรिता นนทวงศ์

ชุติภา แม่นยำ

เชาวรัตน์ มั่นพรม

กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลสระบุรี สระบุรี

บทคัดย่อ

การบริหารเภสัชกรรมในผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ปลอดภัยในการใช้ยา ได้นำกระบวนการ medication reconciliation ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้รายการยาผู้ป่วยให้เป็นปัจจุบัน เพื่อลดปัญหาในการใช้ยาซ้ำซ้อนและลดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่มีอยู่ของผู้ป่วย พร้อมทั้ง ค้นหาปัญหาและติดตามความร่วมมือในการใช้ยาลดระดับน้ำตาลในเลือด ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานทั้งในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในที่ได้รับยากลับบ้านซึ่งมารับบริการตรวจตามนัด คลินิกอายุรกรรมเบาหวาน การศึกษานี้เป็นเชิงพรรณนา โดยมีเกณฑ์การคัดผู้ป่วยเข้ารับการบริการเภสัชกรรม เพื่อติดตามและค้นหาปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยา คือ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีค่าระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่าหรือเท่ากับ 160 mg% โดยมีรายการยามากกว่า 5 รายการ ซึ่งมารับบริการตรวจตามนัดที่คลินิกอายุรกรรมเบาหวาน ทำการติดตามและ ค้นหาปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 52 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 54 ในช่วงเวลา 9.00 น. ถึง 11.30 น. ทุกวันพุธ และวันศุกร์ ที่คลินิกอายุรกรรมเบาหวาน ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการบริการเภสัชกรรม จำนวน 578 ราย โดยมี 277 ราย เกิดปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยา โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการใช้น้อยกว่าที่แพทย์กำหนด ร้อยละ 27 รองลงมาคือ การลืมกินหรือลืมจดยา ร้อยละ 22 ปัญหาด้านการกินยาหรือจดยาไม่ตรงเวลา ร้อยละ 18.05 ปัญหาด้านการจดยาไม่ถูกต้อง (มากกว่าหรือน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง) ร้อยละ 17.33 ปัญหาผู้ป่วยหยุดใช้ยาเม็ด / ยาฉีด ร้อยละ 6.17 ปัญหาใช้ยามากกว่าที่แพทย์สั่ง ร้อยละ 4.6 และการไม่พบแพทย์ตามนัด คิดเป็นร้อยละ 3.97 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการกินยาไม่ตรงตามที่แพทย์กำหนด เภสัชกรควรเน้นให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ป่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ยา และเกิดประสิทธิผลในการรักษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ:

กระบวนการประสานยา, ปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยา, โรคเบาหวาน

บทนำ

กระบวนการ medication reconciliation⁽¹⁾ เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งรายการยาของผู้ป่วยที่เป็นปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบรายการยาที่แพทย์สั่งกับรายการยาที่

ผู้ป่วยกินยาอย่างต่อเนื่องก่อนมารับการรักษาครั้งต่อไป ในหลายการศึกษาพบปัญหาจากการใช้ยาในระหว่างกระบวนการส่งต่อด้านยา (Drug related problems for seamless monitoring; DTPsm) ถึง 3.59 DTPsm ต่อ

ผู้ป่วย⁽²⁾ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนทางยาที่เป็นสาเหตุหนึ่งในการรักษาไม่ได้ผล ลดปัญหาในการใช้ยาซ้ำซ้อนเนื่องจากไม่ได้มีการส่งต่อข้อมูล ลดหรือป้องกันอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา กลุ่มงานเภสัชกรรมได้ดำเนินนโยบายความปลอดภัยด้านยาในการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน เนื่องจากโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนชนิดเฉียบพลันและเรื้อรัง⁽³⁾ มีความจำเป็นในการใช้ยาหลายชนิดทั้งยาเม็ดลดระดับน้ำตาลในเลือดและยาฉีดอินซูลิน⁽⁴⁾ มีโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนในการใช้ยามากขึ้นโดยเฉพาะผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และนัดเข้าคลินิกผู้ป่วยนอกโรคเบาหวาน โดยรายการยาที่เวชระเบียนพิมพ์ไม่สอดคล้องกับรายการยาปัจจุบัน ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางยาและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรักษา⁽⁵⁾ จากการเฝ้าระวังความคลาดเคลื่อนทางยาในผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวานจำนวน 50 ใบสั่งยา เป็นเวลา 2 อาทิตย์ พบปัญหาความคลาดเคลื่อนในการสั่งใช้ยา (prescribing error) โดยวิธีใช้ยาไม่ตรงกับรายการยาปัจจุบัน จำนวน 25 ใบสั่งยา และ ไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ 14 ใบสั่งยา ความคลาดเคลื่อนนี้ส่งผลให้ผู้ป่วยใช้ยาไม่ถูกต้อง ทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการรักษา หรือเกิดอาการไม่พึงประสงค์ในการใช้ยา เช่น อาการน้ำตาลในเลือดต่ำ และมูลค่ายาเกินของผู้ป่วยในเก็บข้อมูล ณ หอผู้ป่วยอายุรกรรมโรงพยาบาลสระบุรี ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน พ.ศ.2554 พบว่าผู้ป่วยนำยาเม็ดลดระดับน้ำตาลในเลือดมาคืน (oral antihyperglycemic drug) คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 5,152.25 บาทต่อเดือน สืบเนื่องจากผู้ป่วยที่ใช้ฮอว์โมนและโรคหัวใจและหลอดเลือด แสดงว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มาใช้บริการอาจเกิดปัญหาในการใช้ยา (drug related problems) โดยเฉพาะปัญหาความร่วมมือในการใช้ยา (compliance) ทำให้การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่อยู่ในเกณฑ์ปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบปัญหาไม่ใช้ยาตามสั่ง 25 ครั้ง ต่อปัญหาที่พบทั้งหมด 64 ครั้ง และผู้ป่วยมีระดับน้ำตาล

ในเลือดสูงเกิน (มากกว่า 250 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์)⁽⁶⁾

ดังนั้น ในการศึกษาต้องการศึกษาปัญหาในการใช้ยาในผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยใช้กระบวนการ medication reconciliation เพื่อป้องกันและแก้ไขความคลาดเคลื่อนในการสั่งใช้ยา และทำการติดตามค้นหาปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยาลดระดับน้ำตาลในเลือด ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยในที่ได้รับยากลับบ้าน มารับบริการตรวจตามนัดที่คลินิกอายุรกรรมเบาหวาน

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ติดตามค้นหาปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยาลดระดับน้ำตาลในเลือดโดยกระบวนการ medication reconciliation

วิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มประชากร ได้แก่ 1) ผู้ป่วยนอกโรคเบาหวานที่มีระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่าหรือเท่ากับ 160 mg% มีรายการยาโรคเบาหวาน โรคเรื้อรังอื่น มากกว่า 5 รายการ และ 2) ผู้ป่วยในกลับบ้านที่ติดตามการใช้ยา มารับบริการตรวจตามนัด (follow up) ที่คลินิกอายุรกรรมเบาหวาน คัดเลือกตัวอย่างจากกลุ่มประชากรข้างต้นโดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยตามเกณฑ์ทุกรายที่สมัครใจเข้ารับการรักษาพยาบาลด้านยาจากเภสัชกร ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2552 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2554 ในช่วงเวลา 9.00 น. ถึง 11.30 น. ทุกวันพุธ และวันศุกร์ จำนวน 578 ราย

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยออกจากการศึกษา ได้แก่ ไม่สมัครใจเข้ารับการรักษาพยาบาลด้านยาจากเภสัชกรและจากการสัมภาษณ์ไม่พบปัญหาจากการใช้ยา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ใบสั่งยาที่มีรายการยาเป็นปัจจุบัน โดยเป็นใบสั่งยาที่มีรายการยาของผู้ป่วยที่เป็นปัจจุบัน มีรายละเอียดวันที่มารับบริการครั้งล่าสุด รายการยา วิธีใช้และจำนวนที่สั่ง

2. ใบ medication reconciliation เป็นใบรายการ

ยาที่ผู้ป่วยในกลับบ้านได้รับ และเมื่อมาตรวจตามนัด คลินิกอายุรกรรมเบาหวาน ต้องนำมาด้วยเพื่อเปรียบเทียบรายการยาเดิม

3. แบบบันทึกปัญหาความร่วมมือในการใช้ยา ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ- นามสกุล ปัญหาจากการใช้ยา อ้างอิงจากหลักการของ Strand LM และคณะ⁽⁷⁾ ได้แก่ ลืมกินยา กินยามากกว่าหรือน้อยกว่า แพทย์สั่ง กินยาหรือฉีดยาไม่ตรงเวลา ฉีดยาไม่ถูกต้อง หยุดยาเม็ดหรือยาฉีดเอง และไม่มาพบแพทย์ตามนัด

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

1. เมื่อผู้ป่วยเบาหวานมารับบริการ พยาบาลหน้าห้องตรวจคลินิกอายุรกรรมเบาหวาน คัดกรอง ตามเกณฑ์การคัดเลือก

2. เภสัชกรทำการทบทวนรายการยาให้เป็นปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับใบสั่งยาที่มีรายการยาปัจจุบัน กรณีผู้ป่วยในเทียบกับใบ medication reconciliation ต่อกรณีผู้ป่วยนอกทบทวนรายการยาในประวัติการสั่งยา ทางฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และใบสั่งยาปัจจุบัน รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ป่วย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงไม่สอดคล้องกับรายการยาที่เป็นปัจจุบัน เภสัชกรส่งปรึกษาแพทย์ผู้สั่งใช้ยา

3. เมื่อตรวจสอบรายการให้เป็นปัจจุบันแล้ว ค้นหาปัญหาจากการใช้ยา และการเกิดอันตรกิริยาของยาในผู้ป่วย โดยขยายแบบบันทึกปัญหาไม่ร่วมมือในการใช้ยา ในแฟ้มประวัติผู้ป่วยนอก และเขียนรายละเอียดของปัญหาในแฟ้มประวัติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการสั่ง

รายงานประวัติการใช้ยาที่รพ.สระบุรี						หน้าที่ 1
วันที่พิมพ์: 21 มิถุนายน 2555 18:02			สิทธิการรักษา: สิทธิข้าราชการ (กรมบัญชีกลาง)			
HI [REDACTED]	ชื่อ-สกุล: [REDACTED]	ข้อมูลตั้งแต่: 23 มีนาคม 2555	ถึง: 21 มิถุนายน 2555			
ลำดับ	รายการยา	ได้รับยาครั้งสุดท้าย	วิธีการใช้ยา	จำนวนยา	คงเหลือ	
1	ASPIRIN 81 MG	8 มิถุนายน 2555	รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 1 ครั้ง หลังอาหารเช้า..	72 เม็ด		
2	ATENOLOL 50 MG (PRENOLOL)	8 มิถุนายน 2555	รับประทานครั้งละ ครั้ง เม็ด วันละ 1 ครั้ง หลังอาหารเช้า..	37 เม็ด		
3	ENARIL 5 (ENALAPRIL MALEATE)	8 มิถุนายน 2555	รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 2 ครั้ง หลังอาหารเช้า เย็น.	144 เม็ด		
4	gliBENClaMIDE 5 MG TAB	8 มิถุนายน 2555	รับประทานครั้งละ 1 เม็ด ครั้ง วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า	52 เม็ด		
5	LORazepam 1 MG TAB	8 มิถุนายน 2555	รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน ** เวลานอนไม่หลับ **	72 เม็ด		
6	METFORMIN HCL 500 MG TABLET	8 มิถุนายน 2555	รับประทานครั้งละ 2 เม็ด วันละ 2 ครั้ง หลังอาหารเช้า เย็น.	218 เม็ด		

รูปที่ 1 ใบ medication reconciliation ผู้ป่วยในกลับบ้านและผู้ป่วยนอกที่มาใช้บริการ

ใช้ยาที่ผู้ป่วยต้องได้รับ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา คำนวณหา ร้อยละของปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยา

นิยามศัพท์

1. Medication Reconciliation หมายถึง กระบวนการเปรียบเทียบและประสานรายการยาให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลรายการยาที่ผู้ป่วยใช้ที่บ้านก่อนมาได้รับการรักษาในโรงพยาบาล และรายการยาผู้ป่วยในกลับบ้าน ต้องเปรียบเทียบกับประวัติรายการยาที่แพทย์สั่งที่เป็นปัจจุบันโดยรายการยาปัจจุบันจะปรากฏบนใบสั่งยาผู้ป่วยนอก ถ้ามีความแตกต่างของรายการยา ต้องมีการบันทึกเพื่อสื่อสารกับแพทย์ผู้รักษาเพื่อทบทวน และเมื่อเปลี่ยนแปลงรายการยาต้องบันทึกเพื่อสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยาครบถ้วนตามที่แพทย์ปรับเปลี่ยน

2. โรคเบาหวาน หมายถึง โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมโรคให้อยู่ในสภาวะปกติ การรักษาโดยใช้ยาเม็ดลดระดับน้ำตาลในเลือด หรือยาฉีดอินซูลิน หรือทั้งสองอย่างร่วมกัน

ผลการศึกษา

ผู้ป่วยที่เข้ารับการให้คำปรึกษาด้านยาจำนวน 277 ราย ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยแสดงในตารางที่ 1 ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี ส่วนใหญ่เป็นสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า และมีผู้ดูแลในการใช้ยา ร้อยละ 85

จากการดำเนินการตามกระบวนการ ผู้ป่วยทุกรายได้รับยาที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เมื่อให้การบริบาลเภสัชกรรมพบว่า เกิดปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยาลดระดับน้ำตาลในเลือด ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่กินยาน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง ร้อยละ 27.05 รองลงมาลืมกินยาและฉีดยา ร้อยละ 22.02 กินยาหรือ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (n = 277 คน)

ข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
หญิง	196 (70.8)
ชาย	81 (29.2)
อายุ (ปี)	
61-70	53 (19.1)
51-60	132 (47.7)
41-50	80 (28.9)
31-40	12 (4.3)
สิทธิการรักษา	
ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	235 (84.8)
ประกันสังคม	14 (5.1)
กรมบัญชีกลาง	28 (10.1)
ผู้ดูแล (care giver)	
มี	235 (84.8)
ไม่มี	42 (15.2)

ตารางที่ 2 ปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยาลดระดับน้ำตาลในเลือด

ปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยาโรคเบาหวาน	จำนวน (ร้อยละ)
กินยาน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง	75 (27.08)
ลืมกินยา / ฉีดยา	61 (22.02)
กินยา / ฉีดยาไม่ตรงเวลา	50 (18.05)
ฉีดยาไม่ถูกต้อง (มาก/ น้อย)	48 (17.33)
หยุดยาผิดและยาเกินเอง	17 (6.14)
กินยามากกว่าที่แพทย์สั่ง	13 (4.69)
ไม่พบแพทย์ตามนัดหรือขาดยา	11 (3.97)
แพทย์ไม่ได้สั่งยาที่ควรได้รับ	23 (0.72)
รวม	277 (100)

ฉีดยาไม่ตรงเวลา ร้อยละ 18.05 และฉีดยาไม่ถูกต้อง ร้อยละ 17.33

วิจารณ์

จากการศึกษาเรื่องการป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาที่เกิดขึ้นตรงรอยต่อการบริการโดยใช้กระบวนการ medication reconciliation ในโรงพยาบาลบุรีรัมย์⁽⁵⁾ ได้อธิบายผลการศึกษากลุ่มยาที่พบความคลาดเคลื่อนในการสั่งใช้ยามากที่สุด คือยาลดระดับน้ำตาลในเลือด สอดคล้องกับการเฝ้าระวังความคลาดเคลื่อนในการใช้ยา โรงพยาบาลสระบุรีซึ่งเป็นกลุ่มยาที่พบความคลาดเคลื่อนเป็นลำดับต้น ๆ เช่นกัน ซึ่งการใช้กระบวนการ medication reconciliation ทำให้ได้ข้อมูลด้านยาที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือที่สุด

ดังนั้นการนำกระบวนการนี้มาใช้ร่วมในการบริหารเภสัชกรรม เป็นการประกันได้ว่าผู้ป่วยได้รับยาถูกต้องและปัจจุบันที่สุด ซึ่งมีการศึกษาของ Ann Nickerson และคณะ⁽³⁾ สนับสนุนผลการศึกษากว่ากระบวนการ medication reconciliation สามารถค้นหาปัญหาจากการใช้ยา (drug therapy problems for seamless monitoring) ในเรื่องไม่ได้รับที่ควรได้รับร้อยละ 33.3 และบทบาทของเภสัชกรในการบริหารเภสัชกรรม ทำให้ทราบปัญหาในการใช้ยาโรคเบาหวาน ได้แก่ ปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยา⁽⁸⁾ สอดคล้องกับการศึกษาของ Delamater AM⁽⁹⁾ ว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานประมาณร้อยละ 50 มีปัญหาไม่ร่วมมือในการใช้ยาโดยเฉพาะการกินยามากกว่า 1 ครั้งต่อวัน และปัจจัยเสริมที่มีผลในความร่วมมือในการใช้ยา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ฐานะ การศึกษา ภาวะของโรคและภาวะแทรกซ้อน การสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการทางการแพทย์ เป็นต้น โดยทั่วไปการดูแลการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวานนั้นไม่สามารถระบุเจาะจงว่าเป็นแบบแผนแบบใด แต่ต้องดูแลในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ป่วยดูแลด้านยาด้วยตนเอง หรือปรับพฤติกรรมการใช้ยา (self-care behavior or self-management) ในฐานะ

เภสัชกรต้องกระตุ้นให้ผู้ป่วยตระหนักถึงความรุนแรงของโรค ความสำคัญในการใช้ยา เพื่อให้ผู้ป่วยใช้ยาได้อย่างถูกต้อง จากการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลสระบุรี ปัญหาด้านความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการกินยาไม่ตรงตามที่แพทย์กำหนด เภสัชกรควรประเมินความร่วมมือในการใช้ยา การทำความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วย การใช้ยาเบาหวานที่ถูกต้อง นอกเหนือจากการประสานรายการยา เพราะการใช้ยาที่ต้องทำให้ผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลโดยเภสัชกรงานบริหารเภสัชกรรมและงานเวชปฏิบัติดีกว่าผู้ป่วยกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹⁰⁾ แต่ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาไม่ได้นำผลระดับน้ำตาลในเลือด (fasting blood sugar หรือ haemoglobin A1C) มาใช้ในการวิเคราะห์ร่วมด้วย ทำให้ประเมินภาวะของโรคและการดูแลด้านยาอาจไม่ครบถ้วนหรือแสดงผลการให้การบริหารเภสัชกรรมที่ชัดเจน ดังนั้นเภสัชกรควรแนะนำผู้ดูแลหรือญาติผู้ป่วยในการใช้ยาด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

การค้นหาปัญหาการใช้ยาในผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลสระบุรีนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่ร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วย ทำให้เภสัชกรตระหนักถึงปัญหาและปรับบทบาท ไม่ว่าในการจ่ายยาหรือการบริหารเภสัชกรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการต่อยอดในการพัฒนางานบริหารเภสัชกรรม โดยดูแลผู้ป่วยเบาหวานอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความร่วมมือในการใช้ยา และเกิดประโยชน์สูงสุดในการรักษา ข้อเสนอแนะการพัฒนาในอนาคต มีดังนี้

1. รณรงค์ให้เภสัชกรหน่วยจ่ายยา เน้นย้ำวิธีการกินยาของผู้ป่วยเพื่อให้ผู้ป่วยมีความเข้าใจในการใช้ยา
2. จัดโครงการกระตุ้นให้ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง นำยาเดิมมาโรงพยาบาลทุกครั้งเพื่อค้นหาและแก้ไขปัญหาคือความไม่ร่วมมือในการใช้ยาอย่างเป็นระบบ
3. ร่วมทำงานกับสหสาขาวิชาชีพ โดยคัดเลือกผู้-

ผู้ป่วยเบาหวานในการศึกษานี้เข้ากลุ่มสุขศึกษา เพื่อสร้างกระแสและความสนใจในการดูแลตนเอง โดยใช้กลุ่มมากระตุ้น

4. ส่งต่อข้อมูลให้ทีมเภสัชกรเยี่ยมบ้าน และทีมเพื่อดูแลการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. เนติ สุขสมบูรณ์. Medication reconciliation ของชาลดระดับน้ำตาลในเลือด. ใน: ธิดา นิงสานนท์, บรรณาธิการ. Medication reconciliation. กรุงเทพมหานคร: สมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล(ประเทศไทย); 2551. หน้า 41-51.
2. Guillausseau PJ. Impact of compliance with oral antihyperglycemic agents on health outcomes in type 2 diabetes mellitus : a focus on frequency of administration. Treatment in Endocrinology 2005;4(3):167 - 75.
3. Nickerson A, Mackinnon NJ, Roberts N, Saulnier L. Drug-therapy problems, inconsistencies and omissions identified during a medication reconciliation and seamless care service. Healthcare Quarterly 2005;8:65-72.
4. วิทยา ศรีมาดา. ยาเม็ดลดระดับน้ำตาลในเลือด. ใน: วิทยา

- ศรีดามา, บรรณาธิการ. การดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวาน. กรุงเทพมหานคร: ยูนิทัพ์บลิชซัน; 2543. หน้า 69-75.
5. อุไรลักษณ์ เทพวัลย์, ชุตินา รุ่งอรุณศิลป์, ณัฐกานต์ ทศนาวิวัฒน์. การป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาที่เกิดขึ้นตรงรอยต่อการบริการโดยใช้กระบวนการ medication reconciliation. วารสารเภสัชกรรมโรงพยาบาล 2011;21(2):105-17.
 6. กรรณิกา ปัญญา, รัตนาภรณ์ อวพันธ์, ชบาไพร โพธิ์สุยะ, จิตชนก เรือนก้อน. วารสารเภสัชกรรมโรงพยาบาล 2008; 18(3):241-64.
 7. Strand LM, Morley PC, Cipdle RJ, Ramsey R, Lamsam GD. Drug-related problem: their structure and function. DICP 1990;24(11):1093-7.
 8. เสาวภา อ่อนสนธิ. บทบาทของเภสัชกรในการจัดการกับปัญหาความไม่ร่วมมือของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่สอง: การศึกษาแบบสุ่มโดยมีกลุ่มควบคุม (วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). คณะเภสัชศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2547.
 9. Delamater AM. Improving patient adherence. Clinical Diabetes 2006;24(2):71-7.
 10. อังกร ภาวสุทธิไพศิฐ, รัตนาภรณ์ อวพันธ์, กนกพร นิวัฒน์นันท์, วรณดี แท้โสติกุล, สุรเกียรติ อาษานานุภาพ, พกตร์วิภา สุวรรณพรหม, และคณะ. การศึกษาเชิงทดลองแบบสุ่มโดยใช้แบบจำลองเภสัชกรเวชปฏิบัติต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้ดีขึ้นในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. วารสารเภสัชกรรมโรงพยาบาล 2011;21(1):9-23.

Abstract Drug Related Problems in Diabetic Patients with Medication Reconciliation Process in Saraburi Hospital

Supreeda Nontawong, Chutipapha Manyam, Chaowarat Munprom

Department of Pharmacy, Saraburi Hospital, Saraburi

Journal of Health Science 2012; 21:1005-11.

Pharmaceutical care in diabetic patients, for accuracy and safety in medication use, has adopted 'medication reconciliation process' which is the process of obtaining the most current medication list from patients in order to minimize duplication use and to reduce undesirable symptoms from medication which the patients were taking. The study also investigated and followed up patients' cooperation in using medication for reducing blood sugar level, in the groups of diabetic patients from both outpatient department and inpatients who received medication prescription before discharge and then returned for follow-up appointments at the diabetic clinic.

The study applied descriptive research methodology by selecting diabetic patients, who had blood sugar levels of 160 mg% or higher with medication list of more than 5 items and regularly returned for medical appointments at the diabetic clinic, to participate in receiving pharmaceutical care in order to follow up and investigate problems and their cooperation in using medication. The follow up and investigation study, relating to problem with patients' cooperation in using medication, was conducted on diabetic patients who visited the diabetic clinic during 9.00-11.30 hours on every Wednesday and Friday from 1st November 2009 to 28th February 2011. There were a total of 578 diabetic patients selected for pharmaceutical care, of which 277 cases were found to have problems with their cooperation in using correct medication. The study showed that 27 percent of the cases used lower dosage than the prescription; 22 percent of the cases were found to have problem with irregular oral pill taking or injection; 18.05 percent of the cases did not take medication or injection on time; 17.33 percent of the cases had problem with incorrect injection (higher/lower than prescribed dose); 6.17 percent of the cases stopped taking oral pills or injection; 4.6 percent of the cases used higher dose than doctor's prescription and 3.97 percent did not turn up on doctors' appointments.

The study found that the major problem related to patients' noncompliance with the medication prescription. Pharmacists should emphasize and ensure that the patients understand the importance of correct practice in order for them to change their medication use behaviors which would enhance the effectiveness of continuous medical treatment.

Key words: medication reconciliation diabetes, noncompliance